

Sygn. akt XXV C 996/11

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 lutego 2013r.

Sąd Okręgowy w Warszawie Wydział XXV Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: **SSO Janina Dąbrowiecka**

Protokolant: **sekretarz sądowy Monika Sulecka**

Po rozpoznaniu w dniu 24 stycznia 2013r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) S.A. w W.

przeciwko Skarbowi Państwa – Generalnemu Dyrektorowi Dróg Krajowych i Autostrad

zastępowanego przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa

o zapłatę

I. Powództwo oddała.

II. Zasądza od (...) S. A. w W. na rzecz Skarbu Państwa – Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa 7200 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt. XXV C 996/11

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 27 kwietnia 2011 r. do Sądu Okręgowego w Białymstoku powód (...) spółka akcyjna z siedzibą w B. wniosła o zasądzenie od pozwanego Skarbu Państwa – Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad kwoty 783 373, 37 zł z ustawowymi odsetkami należnymi za okres od dnia 10 stycznia 2011 r. do dnia zapłaty oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu powód podniósł między innymi, że dochodzona kwota stanowi równowartość kar umownych potrąconych z wynagrodzenia powoda za częściowe wykonanie prac remontowych. Powód kwestionuje zasadność naliczenia kar umownych ponieważ, jego zdaniem, opóźnienie realizacji przedmiotu umowy powstało z przyczyn niezależnych od powoda, o których wystąpieniu pozwany był informowany. Wśród tych przyczyn powód wymienia między innymi: warunki atmosferyczne uniemożliwiające wykonanie niektórych prac z zakresu robót drogowych, przygotowanie przez pozwanego projektu organizacji ruchu uniemożliwiającego terminowe wykonanie przedmiotu umowy, odmienny od przewidzianego w dokumentacji projektowej rodzaj podłoża (grunty wysadzeniowe).

W odpowiedzi na pozew pozwany Skarb Państwa reprezentowany przez Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad zastępowany przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa przed wdaniem się w spór co do istoty sprawy podniósł zarzut niewłaściwości miejscowej Sądu Okręgowego w Białymstoku i wniósł o przekazanie sprawy Wydziałowi Cywilnemu Sądu Okręgowego w Warszawie oraz o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych (vide k. 86-95).

Postanowieniem z dnia 8 czerwca 2011 r. Sąd Okręgowy w Białymstoku stwierdził swoją niewłaściwość i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w Warszawie jako właściwemu miejscowo (vide k. 99-101). Powód wniósł zażalenie na to postanowienie (vide k. 105-107), które Sąd Apelacyjny w Białymstoku oddalił (vide k. 123-125).

Po przekazaniu sprawy strony pozostały przy swoich stanowiskach. Pozwany (Skarb Państwa) w piśmie procesowym uzupełnił swoje stanowisko poprzez szczegółowe odniesienie się do twierdzeń zawartych w pozwie (vide k.131-150).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

W maju 2010 r. pozwany, po przygotowaniu dokumentacji technicznej, ogłosił przetarg nieograniczony na roboty budowlane, który wyłonił wykonawcę w postaci powodowej spółki. Na skutek wygranego przez powoda przetargu w dniu 29 czerwca 2010 r. strony zawarły umowę nr (...)mocą, której pozwany powierzył powodowi wykonanie robót polegających na poprawie rozbudowie drogi krajowej Nr (...)Ł.– Z. odcinku przejścia przez m. P. od km (...)do km (...)wraz z budową kanalizacji (...), przebudową napowietrznej linii energetycznej niskiego napięcia, rozbudową istniejącego oświetlenia i budową zasilania znaków aktywnych. Część kontraktu stanowiły następujące dokumenty: umowa, oferta wykonawcy z dnia 4 czerwca 2010 r. wraz z załącznikami, Tom (...)Specyfikacji Istotnych Warunków Zamówienia – Instrukcja dla Wykonawców, dokumentacja projektowa, ogólna specyfikacja techniczna i szczegółowe specyfikacje techniczne, harmonogram rzeczowo-finansowy, miesięczny harmonogram finansowy. Powód w ramach umowy zobowiązał się do wykonania i zakończenia robót oraz do usunięcia wady w całkowitej zgodności z postanowieniami umowy. Strony ustaliły nadto wstępne wynagrodzenie netto na kwotę 2 568 437, 26 zł plus podatek VAT, czyli brutto kwotę 3 133 493, 46 zł. Termin wykonania umowy został ustalony na dzień 30 listopada 2010 r., z zaznaczeniem, że wszelkiego rodzaju zmiany i uzupełnienia treści umowy mogły być wprowadzane w formie aneksu pisemnego pod rygorem nieważności. Strony ustaliły także, że w sprawach nieuregulowanych w umowie mają zastosowanie przepisy kodeksu cywilnego, ustawy prawo zamówień publicznych i ustawy prawo budowlane. Umowa przewidywała (§ (...)ust. (...)pkt (...)) kary umowne za zwłokę w realizacji harmonogramu finansowego z przyczyn zależnych od powoda w wysokości za 0,5% wstępnego wynagrodzenia netto. Kara umowna miała być naliczana między innymi na podstawie wskazanej w protokole odbioru częściowego mniejszej wartości wykonanych robót w stosunku do wartości zawartej w harmonogramie finansowym. Pozwany wystąpił z pismem z dnia 6 lipca 2010 r., w którym zalecił przyspieszenie czynności warunkujących przekazanie terenu budowy i jak najszybsze rozpoczęcie robót (chodziło o określone w umowie dokumenty). W piśmie pozwany wspomina, że potrzeba jak najszybszego rozpoczęcia robót wynika ze stosunkowo krótkiego okresu realizacji budowy, a także uwarunkowań technologicznych. Powód wystąpił z wnioskiem o przekazanie terenu budowy pismem z 9 lipca 2010 r. W odpowiedzi pozwany pismem z 14 lipca 2010 r. poinformował, że przekaze teren budowy z chwilą otrzymania opracowań i dokumentów wymaganych przez Umowę. W dniu 19 lipca 2010 r. pozwany przekazał powodowi teren budowy wraz z dokumentacją techniczną i spisem istniejącego oznakowania na przekazanym terenie budowy. Pozwany przekazał teren budowy pomimo wadliwości niektórych dokumentów, czego nie stwierdzono w protokole.

/ dowód: umowa z dnia 29 czerwca 2010 r. k. 24-32, pismo GDDKiA odział w B.nr (...)k. 250, wnioski (...) spółka akcyjna o przekazanie terenu budowy z dnia 9 lipca 2010 r. k. 252, pismo GDDKiA odział w B.nr (...)k. 254, protokół przekazania terenu budowy z dnia 19 lipca 2010 r. k. 256-257, zeznania świadka C. K.k. 372/

Jak wskazują wpisy w dzienniku budowy powód rozpoczął właściwe roboty budowlane (karczowanie drzew) 6 sierpnia 2010 r. W dniu 15 września 2010 r. nadzór budowy realizowany w trakcie tej budowy przez (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością poinformował pismem GDDKiA Odział w B.o zagrożeniach dla terminowej realizacji inwestycji. Tego samego dnia pozwany dokonał oceny zaawansowania robót podczas wizji na terenie budowy. W piśmie z dnia 20 września 2010 r. pozwany stwierdził znaczne opóźnienia zagrażające terminowi zakończenia budowy. Pozwany stwierdził również, że nie jest realizowany harmonogram finansowy i poinformował, że po dokonaniu częściowego odbioru robót zostaną naliczone kary umowne za zwłokę w realizacji harmonogramu finansowego. Jednocześnie pozwany wezwał do opracowania programu naprawczego w terminie do 23 września 2009 r. oraz przedstawienia metod umożliwiających dotrzymanie terminów ustalonych w harmonogramie. W odpowiedzi pismem z 23 września (...) spółka akcyjna przedstawiła przyczyny niedotrzymania harmonogramu

robót oraz działania podjęte w celu przyspieszenia realizacji robót i ich terminowej realizacji. Wśród przyczyn wskazano: brak możliwości realizacji robót w terminie ze względu na niedostosowanie projektu organizacji ruchu wchodzącego w skład dokumentacji przetargowej, wystąpienie robót nieprzewidzianych w dokumentacji technicznej (związanych z występowaniem gruntów wysadzeniowych w podłożu, kolizją istniejącego słupa napowietrznej instalacji energetycznej z projektowanym krawężnikiem, kolizji kanalizacji deszczowej z rurą osłonową kabla telefonicznego, konieczność wykonania nadbudowy studni kanalizacyjnej nie występującej w dokumentacji projektowej) oraz trudności z uzyskaniem akceptacji recepty (...) do wykonania podbudowy. Jednocześnie powód zobowiązał się do wprowadzenia pracy na wydłużonej zmianie po zatwierdzeniu przez pozwanego zmienionej organizacji ruchu. W odpowiedzi pismem z 6 października pozwany poinformował powoda, że przedstawione okoliczności nie mogły wpływać na opóźnienie robót budowlanych. Pozwany wskazał ogólność przedstawionego programu naprawczego oraz wezwał do przedłożenia pełnego (szczegółowego) programu naprawczego.

/dowód: dziennik budowy k.298-337, pismo (...) z 15 września 2010 r. dotyczące zagrożenia w realizacji inwestycji w terminie określonym w umowie k. 267, pismo GDDKiA odział w B.nr (...) stwierdzające opóźnienia k. 71-72, pismo (...) spółka akcyjna z 23 września 2010 r. wskazujące na przyczyny zaistniałych opóźnień i program naprawczy k. 73-75, pismo GDDKiA odział w B.nr (...) ponownie wzywające do przedłożenia szczegółowego programu naprawczego k. 68-70/

W dniu 3 listopada 2010 r. strony podpisały aneks do umowy zwiększający zakres prac, które powód mógł wykonać poprzez podwykonawców. Powód pismem z dnia 30 listopada 2010 r. zwrócił się od pozwanego o przesunięcie terminu ukończenia robót budowlanych do dnia 31 maja 2010 r. ze względu na występujące niesprzyjające warunki atmosferyczne, które uniemożliwiły mu wykonanie nawierzchni ścieralnej (...) zgodnie z reżimem technologicznym. W odpowiedzi, pismem z dnia 3 grudnia 2010 r. pozwany stwierdził, że przedstawione okoliczności nie stanowią podstawy do przedłużenia terminu wykonania zadania. Jednocześnie pozwany wezwał do wykonania przedmiotu zamówienia do 23 grudnia 2010 r. zastrzegając sobie prawo do odstąpienia od umowy po bezskutecznym upływie tego terminu. Pismem z 28 grudnia 2010 r. pozwany złożył oświadczenie o odstąpieniu od umowy ze względu na upływ wyznaczonego terminu realizacji inwestycji.

Pozwany w piśmie z dnia 1 grudnia 2010 r. poinformował powoda o naliczeniu kar umownych za zwłokę w realizacji harmonogramu finansowego z przyczyn zależnych od powoda za okres od 1 do 30 października 2010 r., na kwotę 385 265, 59 zł oraz wystawił stosowną notę księgową. W piśmie z dnia 3 grudnia 2010 r. pozwany poinformował powoda o naliczeniu kar umownych za zwłokę w realizacji harmonogramu finansowego z przyczyn zależnych od powoda za okres od 31 października do 30 listopada 2010 r., na kwotę 398 107, 78 zł oraz wystawił notę księgową. Pismem z 17 grudnia 2010 r., powód podniósł, że nie widzi podstaw do zastosowania wobec niego kar umownych. Powód stwierdził, że niewykonanie prac nastąpiło z przyczyn od niego niezależnych. W odpowiedzi na to pismo pozwany pismem z 22 grudnia 2012 r., potwierdził zasadność naliczenia kar umownych. Pismem z 5 stycznia 2011 r. pozwany oświadczył, że potraça kary umowne w wysokości wskazanej w notach księgowych z należności powoda.

/dowód: aneks do umowy nr (...) k. 152, pismo GDDKiA odział w B.nr (...) wzywające do wykonania przedmiotu umowy do 23 grudnia 2010 r. k. 67, pismo GDDKiA odział w B.nr (...) o odstąpieniu od umowy k. 55, pismo GDDKiA odział w B.nr (...) informujące o naliczeniu kar umownych oraz nota księgowa k. 49 i 50, pismo GDDKiA odział w B.nr (...) informujące o naliczeniu kar umownych oraz nota księgowa k. 47 i 48, pismo (...) spółka akcyjna z 17 grudnia 2010 r. wskazujące na brak podstaw naliczenia kar umownych k. 53 i 54, pismo GDDKiA odział w B.nr (...) wskazujące na podstawy naliczenia kar umownych k. 56-59, pismo GDDKiA odział w B. dotyczące potrącenia kar umownych k. 62. /

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o powołane wyżej dowody w postaci dokumentów oraz zeznań świadków. Stan faktyczny pozostaje sporny w zakresie w jakim dotyczy on zasadności naliczenia kar umownych z tytułu zwłoki w realizacji harmonogramu finansowego z przyczyn zależnych od powoda. W sprawie nie jest także sporne, że powód nie zrealizował przedmiotu umowy i harmonogramu finansowego, a jedynie czy wpływ na tę okoliczność miały ewentualne warunki pogodowe oraz okoliczności w tym m.in. związane z projektem organizacji ruchu, wystąpieniem gruntów wysadzeniowych, konieczność wykonania dodatkowych robót.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo, jako nieuzasadnione podlega oddaleniu w całości.

Umowa stanowiąca przedmiot niniejszego sporu jest umową zawartą w oparciu o przepisy ustawy Prawo zamówień publicznych, kodeks cywilny i prawo budowlane, a tym samym ocena, czy potrącenie kar umownych przez pozwanego z wynagrodzenia należnego powodowi odbędzie się między innymi w oparciu o samą treść umowy w oparciu o przepisy dotyczące kar umownych zawarte w kodeksie cywilnym. Zaznaczyć tu należy, iż przedmiotowe powództwo dotyczy żądania zapłaty przez powoda wynagrodzenia wynikającego z umowy i z niezakwestionowanych faktur za wykonane roboty, zaś dla oceny tego roszczenia niezbędne pozostaje zbadanie zasadności nałożonych przez pozwanego na powoda kar umownych.

Zgodnie z art. 483 § 1 k.c. można zastrzec w umowie, że naprawienie szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania niepieniężnego nastąpi przez zapłatę określonej sumy. W ramach zawartej umowy strony w § 14 przewidziały ewentualną możliwość zapłaty kar umownych między innymi na wypadek zwłoki w realizacji harmonogramu finansowego z przyczyn zależnych od powoda (pkt. 4 ust. 1 § 14) - vide k. 29. I tak w związku z przedmiotową umową pozwany Skarb Państwa obciążył powodową spółkę dwiema karami umownymi, które zostały przez powoda zakwestionowane, wszystkie zaś należności z tych kar zostały potrącone z należnego powodowi wynagrodzenia.

Przechodząc już do konkretnych ocen opartych o dokonane ustalenia faktyczne w sprawie zauważyć należy, że powód od początku nie wykazywał należytej dla profesjonalisty mobilizacji do ukończenia robót w terminie. Pozwany wzywał powoda do przejścia placu budowy. Zgodnie z umową teren budowy miał zostać przekazany w ciągu 14 dni od wpłynięcia pisemnego wniosku. Powód przekazał teren budowy pozwanemu w dniu 19 lipca 2010 mimo niepełności dokumentacji. Dziennik budowy wskazuje, że powód właściwe roboty rozpoczął dopiero w dniu 6 sierpnia, co (jak wyliczył pozwany) stanowi około 20% czasu przeznaczanego na realizację umowy. W trakcie przeprowadzonej w dniu 15 września 2010 roku wizji na terenie budowy pozwany stwierdził opóźnienie robót zagrażające terminowi ich zakończenia oraz niewykonanie harmonogramu finansowego za sierpień 2010. Poza tym stwierdził słabą mobilizację do wykonania robót bitumicznych przewidzianych we wrześniu 2010 roku. Pozwany pismem z dnia 20 września wezwał powoda do opracowania programu naprawczego. W przekazanym programie naprawczym w punkcie 3.4 powód zadeklarował realizację robót w terminie określonym w umowie (vide k. 75). Dopiero występując z pismem z dnia 30 listopada 2010 roku, czyli ostatniego dnia obowiązywania umowy powód wystąpił o przesunięcie terminu zakończenia robót na dzień 31 maja 2011 roku. Jednocześnie wskazał na niesprzyjające warunki atmosferyczne, które uniemożliwiają wykonanie umowy zgodnie z reżimem technologicznym nawierzchnia ścieralnej SMA. Należy podkreślić, że powód podpisał aneks nr 1 do umowy zgodnie, z którym w §2 potwierdził, że pozostałe warunki umowy (w tym termin zakończenia prac) pozostają bez zmian. W tym aneksie do umowy pozwany rozszerzał zakres prac, które powód może wykonać przy udziale podwykonawców.

Powód podniósł również, że opóźnienie realizacji harmonogramu rzeczowo-finansowego wystąpiło ze względu na inne okoliczności. Zdaniem sądu okoliczności te nie miały bezpośredniego wpływu na nieterminowość realizacji planu finansowego przez powoda, a w konsekwencji na naliczenie kar umownych.

Powód podniósł, że na odcinku od km (...)do km (...)występowały tzw. grunty wysadzeniowe, czyli grunty innej kategorii niż przewidziane w projekcie. Powód wystąpił do pozwanego z wnioskiem o zmianę kategorii nośności gruntów. Wniosek ten wpłynął w dniu 27 września 2010 r. i został zatwierdzony przez pozwanego 7 października 2010 roku. Powód do dnia 5 października wykonał odcinek próbny ulepszenia podłoża z kruszywa stabilizowanego cementem, nie uzyskując wymaganych specyfikacji technicznej wytrzymałości, a więc nie mógł przed datą 7 października 2010 roku wykonać w dalszym ciągu tego asortymentu robót na innych odcinkach. Zjawisko tzw. gruntów wysadzeniowych występowało na końcowym odcinku przebudowywanej trasy i nie miało wpływu na terminowość ukończenia budowy w całości.

Powód wskazuje na trudności w wypełnieniu wymagań technicznych nawierzchni asfaltowych według norm(...). Kwestia ta nie miała wpływu na wypełnienie przez powoda zobowiązania. Zapewnienie materiału do produkcji mieszanek mineralno-asfaltowych na podbudowę i warstwę wyrównawczą z betonu asfaltowego typu (...)zgodnego ze specyfikacjami technicznymi. Sąd zwraca uwagę, że na etapie procedury przetargowej powód nie zgłaszał żadnych pytań lub zastrzeżeń co do treści specyfikacji technicznych.

Powód podnosi, że pozwany zwlekał z zatwierdzeniem przygotowanego przez niego projektu organizacji ruchu. Zgodnie z zawartą umową powód miał swobodę do składania propozycji zmian w projekcie organizacji ruchu jeszcze przed rozpoczęciem robót, jeśli uznał, że zastosowanie podanej przez pozwanego tymczasowej organizacji ruchu mogło mieć wpływ na termin ukończenia przedmiotu umowy. Powód nie zgłaszał także na etapie procedury przetargowej zastrzeżeń w tym zakresie.

Powód podnosi, że nieterminowe wykonanie umowy wynikało także z nieprzewidzianych w projekcie robót dodatkowych, a mianowicie: wystąpienie kolizji istniejącego słupa napowietrznej linii energetycznej z projektowanym krawężnikiem; wystąpienie kolizji kanalizacji deszczowej z rurą osłonową kabla telefonicznego; konieczność wykonania nadbudowy studni kanalizacyjnej nie występującej w dokumentacji projektowej oraz zmiana rozwiązania projektowego ul. (...)w P.polegająca na zmianie szerokości projektowanej jezdni. Wskazane roboty nie miały jednak wpływu na termin wykonania umowy (vide k. 374-375 zeznania świadków C. K.). Zwłaszcza, że występowanie tego typu robót dodatkowych jest okolicznością typową dla kontraktów na budowę drogi. Wartość tych robót nie przekraczała 5% co zgodnie z § (...)Just.(...) umowy nie uprawniało powoda do wydłużenia terminu realizacji umowy (vide k. 26). Łączny koszt tych robót wyniósł mniej niż 1% (vide k. 479-486 końcowe zbiorcze zestawienie robót).

Wskazane przez powoda dane określone w piśmie(...)z dnia 27 stycznia 2011 r. wskazują, że w październiku i listopadzie 2010 r. występowały odpowiednie warunki do prowadzenia robót (vide k. 63-65). Warunki atmosferyczne pozwalały zrealizowanie kontraktu także w ocenie świadków (vide k. 403 zeznania A. D.). Należy podkreślić, że wykonawca dopiero we wniosku z dnia 30 listopada 2010 r. stwierdził, że to warunki atmosferyczne były przyczyną opóźnienia (vide k. 379, zeznania Z. W.). Rzeczywiście pozwany nie mógł ułożyć warstwy ścieralnej w listopadzie, ale wynikała to z nieulożenia wcześniej warstwy wiążącej w wystarczającym zakresie.

Powód nie udowodnił swojego roszczenia i nie wykazał okoliczności, które wskazywałyby na niezasadność naliczenia kar umownych i dlatego też Sąd powództwo jako bezzasadne oddalił.

O kosztach Sąd orzekł na zasadzie art. 98 kpc.